

Literatura: Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, Nowy Jork, 16 grudnia 1966 r.; Europejska Karta Społeczna, 18 października 1961 r.; B. M i - k o ł a j c z y k, *Europejska Karta Społeczna i Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych*, Katowice 1993; A. Ś w i ą t k o w s k i, *Prawo socjalne Rady Europy*, Kraków: Universitas 2006; W. M u s z a l s k i, *Prawo socjalne*, Warszawa 1996; A. M. Ś w i ą t k o w s k i, *Europejskie prawo socjalne*, t. I, Warszawa 1998; J. K o p e r e k, *Nowe demokracje i spór o naturę wychowania do udziału w społeczeństwie obywatelskim*, Częstochowa: Wydawnictwo Educator 2007.

Słowa kluczowe: Katalog praw społecznych, Europejska Karta Społeczna, Rada Europy.

Key words: Catalog of social rights, European Social Charter, Council of Europe.

Ks. Jerzy Koperek

Katedra Życia Społecznego Rodziny KUL

OCHRONA PRAW DZIECKA W DOKUMENTACH MIĘDZYNARODOWYCH *PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS IN INTERNATIONAL DOCUMENTS*

Ochrona praw dziecka w dokumentach międzynarodowych stanowi istotny aspekt międzynarodowej ochrony praw człowieka. Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r., definiując od strony prawnej pojęcie „dziecko”, stwierdza: „W rozumieniu niniejszej konwencji «dziecko» oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność” (art. 1).

W preambule do tej konwencji odwołano się do licznych dokumentów międzynarodowych, które potwierdzają przynależne dziecku prawa człowieka. Państwa-Strony, które podpisały Konwencję o Prawach Dziecka, uzgodniły równocześnie zasady ochrony tychże uprawnień osobowych. Odwołano się m.in. do Karty Narodów Zjednoczonych z 1945 r., w której została uznana wrodzona godność oraz zasada równych i niezbywalnych praw wszystkich członków rodziny ludzkiej jako podstawa wolności, sprawiedliwości oraz pokoju na świecie (Konwencja o Prawach Dziecka, 1989, preambuła). Współbrzmi to z wypowiedziami Jana Pawła II: „Pokój, który trzeba budować w świecie, w którym ludy i narody, doświadczające wielu różnych trudności, żywią nadzieję, że rodziny ludzkiej nie będą jednoczyły jedynie interesy eko-

nomiczne, ale trwały wysiłek na rzecz bardziej sprawiedliwego i solidarnego współistnienia” (Jan Paweł II, 2001).

Konwencja o Prawach Dziecka podkreśla, że „ludy Narodów Zjednoczonych potwierdziły w Karcie [Narodów Zjednoczonych] swą wiarę w podstawowe prawa człowieka oraz w godność i wartość jednostki ludzkiej i postanowiły sprzyjać postępowi społecznemu oraz osiągnięciu lepszego poziomu życia w warunkach większej wolności” (Konwencja o Prawach Dziecka, 1989, preambuła). Ponadto Państwa-Strony uznały, że: „Narody Zjednoczone w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz w Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka zgodziły się i proklamowały, iż każdy człowiek uprawniony jest do korzystania z zawartych w nich praw i wolności, bez względu na jakiegokolwiek różnicę wynikające z przynależności rasowej, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych lub innych, narodowego lub społecznego pochodzenia, cenzusu majątkowego, urodzenia oraz jakichkolwiek innych” (tamże). Konwencja o Prawach Dziecka stwierdza również, że: „w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Narody Zjednoczone proklamowały, iż dzieci mają prawo do szczególnej troski i pomocy, wyrażając przekonanie, że rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie, uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia, uważając, że dziecko powinno być w pełni przygotowane do życia w społeczeństwie jako indywidualnie ukształtowana jednostka, wychowana w duchu ideałów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, a w szczególności w duchu pokoju, godności, tolerancji, wolności, równości i solidarności” (Konwencja o Prawach Dziecka, 1989, preambuła).

W kontekście powyższych stwierdzeń uzasadniono, iż „potrzeba otoczenia dziecka szczególną troską została wyrażona w Genewskiej Deklaracji Praw Dziecka z 1924 r. oraz Deklaracji Praw Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne 20 listopada 1959 r. i uznanej w Ogólnej Deklaracji Praw Człowieka, w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych (w szczególności w artykułach 23 i 24), w Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (w szczególności w artykule 10), jak również w statutach i stosownych dokumentach wyspecjalizowanych agencji i międzynarodowych organizacji zajmujących się zapewnieniem dobrobytu dzieciom” (Konwencja o Prawach Dziecka, 1989, preambuła). Stwierdzono

również, że „dziecko, z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową, wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu”, jak również, że dzieci, które żyją w wyjątkowo trudnych warunkach we wszystkich państwach świata, wymagają szczególnej troski, co wiąże się z koniecznością międzynarodowej współpracy dla poprawy warunków życia dzieci w każdym kraju, szczególnie w krajach rozwijających się (tamże).

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych z 1966 r. podkreśla w art. 11 znaczenie współpracy międzynarodowej podejmowanej przez Państwa-Strony w celu zapewnienia urzeczywistnienia prawa „każdej osoby do dostatecznego poziomu życia dla niej samej i jej rodziny, w tym do dostatecznego wyżywienia, odzieży i mieszkania, oraz do stałego polepszania warunków bytowych”. MPPGSiK formułuje to uprawnienie jako „podstawowe prawo każdej osoby do wolności od głodu” (tamże).

Problematykę praw dziecka postrzega się więc także w szerszym kontekście ochrony prawa do pożywienia. To zagadnienie podejmuje protokół dodatkowy do Amerykańskiej Konwencji Praw Człowieka, dotyczący Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych, tzw. Protokół z San Salvador, który uzasadnia niezbywalne prawo do pożywienia, stwierdzając, że „Każda osoba ma prawo do odpowiedniego odżywiania, które gwarantowałoby jej możliwość korzystania z najwyższego szczebla rozwoju fizycznego, uczuciowego i umysłowego” (Protokół z San Salvador, 1988, art. 12). Ponadto w powyższym protokole Państwa-Strony zobowiązują się, w celu realizacji tego prawa i zlikwidowania niedożywienia, doskonalić metody produkcji, zaopatrzenia i dystrybucji żywności oraz zwiększyć współpracę międzynarodową dla wsparcia odpowiedniej działalności krajowej (tamże).

Na temat ochrony praw dzieci wypowiada się również Europejska Karta Społeczna (1961, art. 7), zapewniając specjalną ochronę „przed niebezpieczeństwami fizycznymi i moralnymi, na jakie dzieci i młodzież mogłyby być narażone, a szczególnie przed niebezpieczeństwami wynikającymi bezpośrednio lub pośrednio z ich pracy”.

Przytoczone dokumenty świadczą o międzynarodowej ochronie praw dziecka. Dotyczą one niezbywalnych praw dziecka jako osoby ludzkiej. Dokumenty te stanowią jedynie podstawową egzemplifikację ustawodawstwa międzynarodowego w tym zakresie.

Literatura: Deklaracja Praw Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Ligi Narodów w 1924 r. (tzw. Deklaracja Genewska); Deklaracja Praw Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, Nowy Jork, 20 listopada 1959 r.; Deklaracja Praw Dziecka, rozszerzona i uzupełniona przez Międzynarodowy Związek Pomocy dzieciom w 1948 r. (tzw. Karta Praw Dziecka); Europejska Karta Socjalna, Turyn, 18 października 1961 r.; J a n P a w e ł II, *Oroędzie „Urbi et Orbi”*. *Boże Narodzenie 2001*; Karta Narodów Zjednoczonych, San Francisco, 26 czerwca 1945 r.; Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r., Dz. U. z 23 grudnia 1991 r., nr 120, poz. 526; Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych (MPPGSiK), Nowy Jork, 16 grudnia 1966 r.; Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP), Nowy Jork, 16 grudnia 1966 r.; Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, Paryż, 10 grudnia 1948 r.; Protokół dodatkowy do Amerykańskiej Konwencji Praw Człowieka, dotyczący Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych (tzw. Protokół z San Salvador), San Salvador, 17 listopada 1988 r.

Słowa kluczowe: prawa człowieka, prawa dziecka, międzynarodowa ochrona praw dziecka.

Key words: human rights, children's rights, international protection of children's rights.

Ks. Jerzy Koperek
Katedra Życia Społecznego Rodziny KUL